

ŽENSKI POKRET

ORGAN ALIJANSE ŽENSKIH POKRETA U KRALJEVINI JUGOSLAVIJI

Broj poštne čekovnog računa: 53.191
Administracija: Knjeginje Ljubice 1.

Urednici:
ALOJZIJA ŠTEBI
DARINKA STOJANOVIĆ

Beograd, 15 avgusta 1931
BROJ 11—16 GODINA XII

Vlasnik za A. Ž. P.
MILICA DEDIJER

Izlazi 1 i 15 u mesecu. — Godišnja pretplata:
48 din. Za inostranstvo 60 din. — Primerak 2 dinara

Konferencija za mir održana u Beogradu od 17 do 19 maja 1931 godine

Kada bi sve žene zajednički radile na razoruženju, državni ne bi mogli odbiti njihove zahteve... (Podzavrše tek pogresno od g-de C. Chapman Catt, nekadašnje predsednice Internacionalne alijanse.)

Alijanse za žensko pravo glasa, članove njene komisije za mir i gospodstvo predavače na konferenciji za mir, ošaća veliko zadovoljstvo... (Upravljena ozbiljna i odvažna reč je prestionice Jugoslavije svima koji se bore protiv rata kao sredstva za rešavanje međunarodnih sporova.)

međunarodnog opštenja u svima prilikama i na svima poljima naše delatnosti. Do duše, u međunarodnom opštenju naroda postoje veoma uticajne forme i odabrane reči — ali bez topline i iskrenosti. Kad se sastanu državici različitih zemalja, oni jedan drugog uveravaju kako je jedino mir ciljem i mileni teza. A kod kuće se naučavaju, spremaju otrovne gasove i ratne avione. Konferencija za razoruženje, koja će se održati iduće godine, možda će konstatovati da Evropa još nikad nije bila tako nauružana kao što je slučaj sada. Ekonomika kriza je već nepodnoslija, to čujemo sa svih strana, a sa svih strana čujemo u istom momentu da se dižu nova carinska barijere među narodima, koji su u izmeni dobara više upućeni jedan na drugog, no što su bili ikad ranije.

prestanu da tražimo, samo timé možemo obezbediti život čovečanstva, jer o budućem ratu — kako kaže sa gorkom ironijom jedan američki pisac — može se kazati samo jedno, a to je: biće svršen za dva sata, a u ta dva sata svršice i svoga sveta.

Daleko su već dani, kada su se skupile prvi put u Beogradu, a time i na Balkanu, upravne članice Internacionalne alijanse, njene predstavnice iz raznih zemalja, predstavnice i drugih velikih ženskih internacionalnih organizacija, prominentne ličnosti iz Društva Naroda i poznati evropski radnici za mir, sa delegatima Ženskikh Pokreta iz cele zemlje, i predstavnicima Jugoslovenskog ženskog saveza, da u velikoj manifestaciji posvedoče tople želje i iskrene težnje za mir. Daleko su već ti dani, pa ipak još tako blizu, tako čvrsto vezani za važne internacionalne političke događaje u poslednje vreme, tako teško skopčane sa budućom politikom i privrednom evolucijom celoga sveta, da nam izgledaju kao juče, danas, sutra.

Strašno je, kad besni priroda, kad ruši oluja, kad nadolaze vode i pale munje; ali još strašnije je, kad se razbesni čovek i nemilosrdno uništava sve, što je bilo stvarno velikim naporima i mukama, i kad čovek u čovoku gleda samo neprijatelja. Kad izređe priroda iz svog običnog toka i različenca pušta slobodan put svojim snagama, mi znamo sigurno da će se uskoro umiriti, i da će svojim plodnim snagama izceliti rane koje je prenela. Drugojače čovek — kad se slepo predava svojim strastima i nagovima, mi, ne znamo nikad. Kad će se zaustaviti, kad će opet biti u stanju da ide normalnim putem stvaranja i podizanja. Čovek se zgrižni nad strahotama, koje mu šalje priroda, i traži neprestano puteve da smanji posledice tih strahota, i u to traženje ulaze ogromne energije. Ali, strahote koje on nanosi sam sebi i drugima, i ako su bezprimerno strašnije i dugotrajnije od onih, koje nanosi priroda, nisu nas primdale toliko da bismo uložili još mnogo više snaga za to, da pronadamo puteve, kojim bismo išli bez opasnosti od međusobnog obračunavanja. Uzroci koji su doveli do svetskog rata, poznati su nam danas, posledice ošaćemo, i suviše ih ošaćemo. Uzroke i posledice veže jedno ogromno groblje, koje pokriva na milione i milione mladih života; a sve to, kao da nikad nije bilo, kao da živimo u najsvašnjijim prilikama, sve to nam izgleda tako, kao da drukčije apsolutno nije moglo biti i ne može biti. Kad je čovek u stanju da pripremi sa rafiniranom tačnošću najstrašniju sudbinu sebi i drugima, zašto ne bi bio u stanju da isto toliki napor upotrebi da stvori sebi i potomstvu najlepší život?

Razoruženje i stvaranje Unije evropskih država na dnevnome su redu svih velikih internacionalnih oficijelnih razgovora, ali narodima se čini da se mnogo više govori o ovim vitalnim pitanjima Evrope, nego što se faktično radi za njihovo ostvarenje. Milioni i milioni nezaposlenih vapije za pomoć iz ekonomske i duševne bede, politička situacija Evrope je nervoznija nego što je bila pred svetski rat, a duh međusobnog poverenja, duh solidarnosti, koji je pre svega potreban da se sprovede istinsko razoruženje i da se počne sa stvaranjem evropske zajednice, taj duh je — ako je ikad postojao — ili sasvim izostao ili topste još nije probio u one redove, u kojima bi morao najviše izbiti. Narodi Evrope pozvani su da probude taj duh, da mu daju nepokolebljivo oslonac, ako hoće da s poklojino očekuju budućnost.

Konferenciju pozdravla Gost. Dr. M. Stojadinović, potpredsednik beogradske opštine, sledecim rečima:

Beogradu, prestionici Kraljevine Jugoslavije u ovom trenutku njih čast odluka Internacionalne Alijanse da održi svoj kongres u ovome gradu i gradu koji ostaje za uvek klasično mesto drugih patnji, krvavih bitaka Srba i slavne jugoslovenice. Beograd je vrlo srešan što vidi ostvarene ove odluke. Srešan je takođe da vas pozdravi u svoje ime i u ime svih drugih opština gradskih i seoskih koje sa živim interesovanjem prate vaše veliko delo i čiji najverjniji predstavnici ostaje Beograd kao prestionici Jugoslavije.

Užasna privredna kriza zahvatila je ceo svet, i države, za koje nam je izgledalo da ih ne može izvesti iz ravnoteže nikakav ekonomski potres koji se dešava van njihovih granica, danas se očajnički bore za egzistenciju. Sve je mračno, sve se guši u neizvesnosti, sve strepi pred opštom propasti. Društvo Naroda u Ženevi nemoguće je svi ugovori među državama nisu mogli preprečiti ni privredni krah, ni početak krvavih događaja na Dalekom Istoku, za koji se još ne zna, da nije samo predigra strašnog rata u Aziji.

Kad čovečanstvo ne bi imalo ni jedno ni drugo iskustvo, do ono što je steklo u poslednjem ratu, ono bi moralo u posleratno doba već odavno naći sredstva, koja bi bila u stanju da za uvek spreče takav način međusobnog obračunavanja. Uzroci koji su doveli do svetskog rata, poznati su nam danas, posledice ošaćemo, i suviše ih ošaćemo. Uzroke i posledice veže jedno ogromno groblje, koje pokriva na milione i milione mladih života; a sve to, kao da nikad nije bilo, kao da živimo u najsvašnjijim prilikama, sve to nam izgleda tako, kao da drukčije apsolutno nije moglo biti i ne može biti. Kad je čovek u stanju da pripremi sa rafiniranom tačnošću najstrašniju sudbinu sebi i drugima, zašto ne bi bio u stanju da isto toliki napor upotrebi da stvori sebi i potomstvu najlepší život?

Konferencija, koja se danas otvara u Beogradu, ima za cilj, da nas prodima iz letargije fatalističkog očekivanja budućnosti, da nam da pobudu da postanemo aktivniji u traženju trajnog mira. Internacionalna alijansa kao pokretač ove konferencije, danas ponovo dokazuje kojim putem želi povesti žene, koje se okupljaju oko nje. Ona hoće u svima zemljama da stvori od žena punopravne i svesne građanke koje mogu uticati na razvrtak u takvom smeru da svaki narod može posvetiti sve svoje stvaralačke snage održavanju života, a ne njegovom uništavanju, jer život je najviše što imamo, život upravljav pravim putem je najveća lepota.

Ideja slobode žena, i pre svega, ideja mira našla je u ženi najhrabriju i najstrašniju branioca. Ova ideja vas je dovela na mir u Beograd. Ne preterujemo kada konstatujemo da ideja mira, podržavana ljubavnu i nepokolebljivom voštom ženu koje teže da osiguravaju mir, navedeni u nama najmoćniju zajednicu. Moгу čak reći da opštini nacifizma nalazi u ženi ne samo svoje potporu i u njenom neumornom radu prilike za svoj napredak, i reñi hu čak da je ideja mira dostigla veliki stupanj svoje moñi tek od trenutka kad je žena stupila da dirnuje pokret nacifizikacije.

Uzroci današnjeg očajnog svetskog stanja su mnogobrojni, — a prauzrok svega toga, bio je i ostaje nepoverenje jednog naroda prema drugom, jedne države prema drugoj. Da ne postoji to zlo među nama, države ne bi postale ratne smatralce da je nauružavanje i jedina zaštita njihovih interesa, one ne bi visokim carinama ograničile slobodnu razmenu produkata. Međusobno poverenje, prvi je uslov za sigurniji život, međusobno poverenje olakšalo bi postepeno razoruženje, ono bi rušilo zaštitne carine, otvorilo bi put svetskoj proizvodnji, koja bi imala za bazične potrebe svih naroda, a ne koristoljublje pojedinaca — i sve to bi polako uspostavilo zdrav privredni i politički život u svima zemljama.

Neprestano čujemo sa svih strana da je težnja, koja ima za cilj trajan mir, utopija. U svome razvrtku je čovečanstvo veoma često davalo mnogo težnjama etiketu utopije, i ipak se prevarilo, a nekadašnje utopije su danas puna stvarnosti. Za uspostavljanje svetskog mira nije potreban pronalazak nikakvih komplikovanih mašina, ništa što bismo mogli označiti utopijom, potrebno je samo da pronadamo čoveka, dostojan način

Generacija, koja je sada u punoj moći svoje snage, preživela je najveće strahote, koju je do sada video svet, ali generacija, koja dolazi i koja je određena da produži naše delo, očekuje možda strašnija sudbina, nego što je bila naša. To zavisi od nas, od našeg rada. Mi smo odgovorni za sudbinu iduće generacije, odgovorni u toliko više što tačno znamo, kakav će biti budućni rat. Mi se ne smemo zadovoljiti polimerama, onim merama, koje su ratoborni ljudi nazvali lepim imenom „humaniziranje rata“. Ubijanje, uništavanje ne može se humanizovati, ono se može i mora samo sprečiti. I samo to treba ne-

Doke god žena nije uzimala učestvau u istorijskom pokretu težnje da propargira, ono što je u domenu nacifizma, ideja mira bila je samo san utopista. Istina ona ideja je našla neke izolovane predstavnice čije je odumevanje bilo individualno — ali ve na kolektivna snaga i prema tome i od najvećeg uticaja manifestovan je tek kad je emancipovana žena uzela da dirnuje u svoje reuke. Ako je tačno — a ja mislim da jeste — da je taj kolektivni pokret žena stvorio ideju mira, tačno je i da je žena najpoznatija da ostvari tu veliku ideju. Ideja mira živi, napreduje ili umire u koliko žena napreduje: otuda se izvodi ovaj zaključak: treba željeti jak izraz moji intelektualnih žena u cilju ostvarenja ideje pacifizma koji nikada nije ono više aktuelno na danas. Jer, biti pristalica ideje mira ne znači negaciju vrline i sposobnosti svog naroda. Internacionalni mir je uslovljen slobodom svakog naroda. Samo slobodni narodi sposobni su da raje ideju slobode koje je u ovom slučaju ideju opšteg mira. Jugoslovenski narod, kroz najverjnije bitke za svoju slobodu, hrabro je služio ideji mira ispunjavajući time svoju istorijsku misiju mira, što je

Sa željom da naše žene u tome smislu pročitaju i razmisle o izveštaju ove Konferencije za Mir, mi im čast pružamo u celosti. S. A.

Konferenciju za Mir otvara g-da Ruth Morgan, predsednica Komisije za Mir u Internacionalnoj alijansi, i daje reč predstici Alijanse ženskih pokreta, g-di Alojziji Štebi, koja pozdravlja prisutne sledecim govorom:

Alijanse Ženskih Pokreta, u čije ime imam čast da najsrdačnije pozdravam privredni odbor Internacionalni

prospicim zemljama, нарочито су настале нове индустрије на истоку и југу Европе. Прегрупација је захватила и производњу аграрних производа. Као пример наводимо производњу шећера. На свескомско тржишту конкуришу две врсте шећера — један се добија од шећерне трске, други од црног тростика. Она последња гаји се у проспирним земљима, а шећерна репа у Европи. За време рата је у Европи веома опадала продукција шећерне репе, и тек последњих година достигла је предратно стање. А за време рата усавршили се култивисање шећерне трске, прв свега у Куби, до таквог степена да се може изводити конкурентна шећерна репа (на Куби износе трошкови производње за 100 кг б марак, у Немачкој 30 марак). Поред свега тога долази још факат да већина европских народа није у стању да купује онолико као што је био случај раније.

Ситуација у Европи отвара питање да ли треба пројектирати борбу за дефинитно освајање тржишта, или се треба одлучити за изградњу тих тржишта? Председник Хувер је инсистирао последње промене у америчкој привреди и дошао до следећег закључка: Привредно стање Америке обележено је тиме, што Америка располаже огромном закладом сировина, и тиме што је америчкоку унутарње тржиште, и тиме што Америка мора извозити измишљене производе без пререкла царинских граница међу појединим државама, без пререкла различитог језика, различитих обичаја.

Европа би могла имати једнаке услове као што их има Америка, пошто и она располаже многим сировинама, има високо развијену науку, осељено привредно поље и огромно тржиште. Али, Европа је сиромашна, јер су њене продуктивне силе ослабевале услед различите популације, а тиме и тржиште кроз срезано царинским границама, јер се њен политички систем начелно против свачој разумној додели рада међу њеним појединим државама. Данас су међу народима оне снаге, које их раздвајају не вероватно јаким материјалним интересима, а тиме и политичком политиком освајања завист и неповерење, страх и освета. У привредном погледу Европа је једна целина. У Европи постоје многе државе, које извозе више од 50% и увозе више од 75% само у границама њеним, као н. пр. Ирска, Југославија, Лезонија, Пољска, Бугарска итд. Веома мали број европских држава извози више од 30% својих продуката у ваневропске земље. Умало да је друшћину слику, јер долазе у обзир производи тропских земаља, а али и ту важи за већина држава право: да су им најближи суседи лиферанти. У главном можемо казати: извоз значи за највећи број европских земаља измену продуката међу самим европским земљама.

Увоз извршних производа као што су н. пр. какао, какаово масло, итд. биће Европа увек у потреби. Исто важи за многе техничке сировине као што су петролеј, злато, памук, јута, каучук итд. Све ове артикле може увозити Европа у довољној количини само под условом да у једнакој мери извози своје производе у остале делове света — увоз се мора покривати са извозом. Пре рата је Европа примала памук из Египта и Индије, вуну из Аустралије и Аргентине. Европа је прерађивала те сировине и слала у земље, одакле је примала сировине, готове фабрикате. Али, за време рата подигли су у тим земљама савршене фабрике, где прерађују сировине у готове фабрикате. Европи је тиме замишљено да се Европа извози. Последња овога стања је што Европа не сме више увозити из прекоморских земаља толико сировина и животних витамини, јер их не може платити својим извозом. Европа мора са интензивним обрађивањем земље производи

рати сама довољно хране за своје становништво — а не заборавамо да је Европа од свих делова света најугушће насељена, — проблем сировина мора се решити усавршавањем технике и науке.

Нова свеска привреда и нови светски мир могу изградити само на истинској равнотежи свих народа, и иницијативу вође не може тражити за себе ни један народ. То важи прв свега за односе међу индустријском и аграрном Европом; али докле год изједначавамо индустријализацију са богатством, а гошпоризацију са сиромаштвом, не можемо постићи да се и једна држава одрекне политике индустријализације у обичном послератном стиљу. А таква политика вођу напослетку као потпуној дезорганизацији европске привреде.

Изазл из ове ситуације је једино у томе да нађемо смотрену и праведну, за све једнако корисну путеву рада у оквиру Европе. Мегалитет разних европских народа није још сувише једнако зрео да се приступи томе изазву. Нека би жене помогле да се што пре нађе тај излаз.

Распуштање у понедељак, 18 маја, до подне.

Први реферат одржао је г. Квартара (Италија), који је рекао следеће:

Велике feministичке организације су најмоћније да отргну човечанство из огромног периодичног затрајања, од ратова, и жене својим уродним инстинктом морају успети.

Internationalna politika нам пружа три таčke на којима можемо оснивати Мир, арбитражу, Сједињење Европске државе, и разоружање. Ово последње наравно, не би се могло решавати појединачно.

Смањење оружја није прихватљиво, без стварне сигурности народа, није прихватљиво без њиховог уједињавања, било економског било политичког.

Али, како би се све то могло остварити?

Јасно је да за осигурање мира арбитража мора бити принудна и без икаквог изазука. Ако би се, пак, изумали случајеви где је у питању част, ил где су у питању животни интереси народни, ми ćemo svakom оставити могућности да зарати, и стога више вредни да се не стварају лиузије за конвенцијата за арбитражу, које не могу бити основне.

Арбитражи треба додати zajedničku акцију свих осталих zajedničkih оних земље, која се појени против арбитраже, акцију која је увек предвидена у самој Лиги Народа.

Али, neophodно је потребно да се успостави међу земљима, које приступае арбитражи, и нека економска веза, т. ј. слободан промет, и остали царинска унија између њих и затим земља, ако би се мећу не могле мислити на то, да би се мећу свима тим земљима иста поставити 'potpuno слободан промет.

На другом месту је потребно успоставити међу тим земљима једну политичку алијансу.

Овде постоји тај прелаз од арбитраже ка конфедерацији, и специјално ка Европској конфедерацији.

Ми смо створили од држава фаличне установе, опрасне економске јединице.

Свакојакмо да се једна царинска унија поједини по неки локални индустрију, која је створена везу из различа економског протекционизма, но што су то захтевале локалне потребе. Потребно је, дакле, да се располаже извесним разнаком времена, да би се омогућило једном грађулин систем nezавезан појединим државама, које наносе само пролазне štete, а које не могу изазвати несравњива са огромним невољима и штетима, које наносе у ратовима.

А сада питање разоружања.

Разоружање није могуће без сигурности. А сигурност, пак, у данашњим нашим приликама подвођених националистима, није могућа другојаче, но да се сваки наоруза јаће од његовог

суседа. I тако долазимо до натицања у оружања.

Sta треба да чинимо?

Прво zajedничка акција за редукцију оружања. Али ово се за сада није могло постићи у чинињу из два гледишта: прво је што се главног као неки аташ на конференцију држава не може се сваки судара са жељом да буде изнад свога суседа и да има предоминантан положај.

У овоме погледу било би најсигурније кад би се извршила једна фузија, а не редукција наорузања. У томе случају требало би у Зеневи имати и једног војног internationalног команданта, који би долазио од једне Европске конфедерације. Само би на тај начин могло победити све пререкле, које спречавају разоружање, и само тако би се могло постићи да се здруже три pacifisticка система и да се постигне Европска Конфедерација, са obligатном општом арбитражом између конфедерације европске и осталих држава. Овај је пројекат веома интересан, зар није? Смелије пројекат svakог новог рата, svakог новог уништавања света?

Ако сршимо економске и политичке границе, створимоћу Мир, богатство и велики прогрес.

Ето то је наша вера. Ето то је нао програм.

Закључком: као delegat feministичког internationalног федерације, имам част да предлозим следеће важне feministичке принципе:

Internationalni program: Obligatna арбитража, за све slucajeve, са sankcijama сигурности. Европска конфедерација са Zenevom као prestoinicom. Фузија изнад редукције оружања.

Nacionalni program: Potpuno једнакост мушкарца и жене, како у браку тако и изван брака. Ravnopravnost матере и деце како законите тако и незаконите. Једнакост родова брака, без судске интервенције; али само да постоји економска заштита за жену и за децу. Пензије за сиромашне матере и сиромашну децу.

Ми жељмо да овај програм буде прихваћен од стране Internationalне feministичке организације, којој га препоручујемо са најдубљим увешћем.

Реферат „О разоружању“ подноси министар Др. Моччио Нинчи:

Питање разоружања, као што се зна, било је на дневном реду internationalних дискусија много пре завршетка рата.

Али, напори да се дође до практичног решања питања разоружања, постојау тежиња и систематички тек после рата. Овај страшан рат дао је очигледан доказ да наорузања чак изведена до врло великог степуња упропаштају државне финансије а не гарантују мир. Она чак стварају атмосферу неповерења у којој се говори само о конфликтима оружјем. Натицање у наорузања међу њеним рату не може послужити миру. На против, чини се да је рат њихова логична и неизбежна последица.

Брига да се створи што више шанса за одржање мира и потреба да се олакшају тежки терети буџетских већ је натеравала владе по се рата да озбиљно поведу рачуна о питању разоружања. Али, и ма још нешто. Пакт (садржи обавезу за чланове Друштва народа — а то је опрочим већина држава — да воде рачуна о питању разоружања и да нађу његово решење.

Сем тога, у делу уговора о миру који се односи на војне, поморске и ваздушне клаузуле, такође се стара о питању разоружања. У вводу се напомиње да „у циљу могућности спремања општег ограничења оружања свих народа, Немачка, Аустрија, Угарска, Бугарска се обавезује да стриктно поштује војничке, поморске и ваздушне клаузуле доде наведене.“

На први поглед могло би изгледати чудновато да се поред интереса које државе имају да нађу решење питања разоружања и поред

обавезе чл. 8. пакта, после 11 година постојања Друштва Народа још није дошло до споразума који би се састојао из прецизних обавеза држава. Али, ако резултати можда не одговарају напорима који су учинили до сада, то је из разлога што је државама још није било јасно питање које тањира правоти једино важан проблема под истим угловом, нарочито једног проблема који по њиховом мишљењу може да стави у питање постојање држава.

Решење се тражи са две таčke гледишта. Једни сматрају да су оружања једино зло само по себи. Она намећу огромне порезе, изазивају internationalно неповерење и, пре или после, изазивају рат. Други пак сматрају да треба да се избегне њихово уништење пошто би уштеде у буџетима, боље internationalне односе и донело би народима осећање сигурности чинени рат међу вероватним. По том гледишту, решењу питања разоружања прилази се директно, посматрајући га само за себе. По другом гледишту, решење питања разоружања прилази се једино од облика internationalног живота народа и не би се могло студирати независно од других облика овога живота који су тесно повезани један с другим. Пошто проблем разоружања може бити решен само интер национално, добивши пристанак свих заинтересованих држава, треба да би се имао у виду и политички припадност једну такву internationalну ситуацију да оружања буду неопходна и сувишна. Зашто се оружања? За једно, оружање је средство одбране против напада са стране и с тога даје сигурност; за амбициозне и врло предузимљиве владе оружања нису намењена да само својим одбрани, она треба да им пружу сигурност и да се не могу користити на рачун других. Ако они успени могу бити постигнути дипломатским путем, у толико боље, оружања сила којом располажу чинила им је те успехе могућим, али ако дипломатика не може да успе, или се у румкама један инструмент који ће знати да натера противника на поустуљива. Како хоћете да имате припадност једну и друштву државају, ако не уништите узрок који су их натерали да имају оружања силу? Народи ће напустити оружања кад им буде загарантована њихова сигурност на други начин и кад им та гаранција да једино осећање сигурности прв у толикој мери у коликој га имају благодарећи својим оружањима. Теже је задовољити државе које хоће да пројуде политичку силе, а не да ствари највећа пререкла општег споразума. Али ако се све друге државе, које су сигурно у већини, сложе, политичка сила неће бити постигнута само индиректним путем, о сигурности прво мирно решење сигурности. Отуда долазика арбитража, сигурност, разоружање.

Али, изван политичких тешкоћа решење проблема разоружања је компликовано и из техничких разлога. Кад треба доњети одлуку било у погледу снижења било у погледу ограничења оружања, прво питање које се поставља је, да се зна који су управо елементи од којих зависи сила једне земље у време рата и на које треба ова мера да се предузме. Ови елементи нису само војнички, већ и економског, финансијског и д. карактера. Зато да ли је могуће ограничити ратна оружања једне земље или мере разоружања треба да имају за циљ само оружања за мир? Каквоу сигурно

treba uzeti radi uporebnosti oružanja jedne zemlje sa oružanjem druge, na primer: brojno stanje, vrsta, kalibar, materijal, troškove i t. d.?

Ova pitanja pokazuju komplikovanost problema i veliki broj interesa koji se ukrštaju. Situacija zemalja tako je različitá da je vrlo teško ustanoviti objektivnu osnovu za uporebnost. I to čak kada se tiče samo vojničkih elemenata, problema ljudstva i materijala.

Postavlja se i drugo jedno pitanje: treba li i kada, treba voditi računa o narocitim prilikama u kojima se svaka država nalazi? Treba li dati povlašćena neindustrijskim zemaljama? Time se pokreće celo pitanje **ratnog potencijala**. Očevidno je da ako se, na primer, ograniče na isti nivo vojske i ratni materijal dveu zemalja ništa se neće razmatrati u industrijskoj, biće nesumnjivo jača za vreme rata. Populacija je još pre ili posle dati mogućnosti da ima više vojnika, a više industrije transformiše svoje fabrike koje proizvode stvari potrebne diviznoj populaciji u fabrike koje je produkovati sve što je potrebno vojski da unшти neprijatelja. Zato je, u slučaju rata, i za više drugih razloga problem razoružanja vezan za pojam ratnog potencijala država.

U prkos teškoća koje su naišle uvek kad se htelo da se dobiu precizne i definitivne obaveze u pitanju razoružanja, nije se ostalo na mestu za vreme jedanaest poslednjih godina.

Moći načiniti rešiti konvencije, čak bez cifara koje bi značile precizne obaveze država, već je to bio jedan korak na putu ka rešenju ovog pitanja. Osim toga, i za više drugih razloga i povezanog sa mnogobrojne ostale suprotne interese. Ovakj pozitivan rezultat pripreme komisije za razoružanje i očevidne dobre volje koja je pokazana s više strana da bi se postigao cilj. Ali, slagane na tom prethodno radu omogućeno je narocito u slučaju povlačenja iz radeva u Društvo Naroda utvrdila doktrina bazirana na preciznom tekstu pakta: da su problem razoružanja i sigurnosti nerazdvojno vezani jedan za drugi. To je dozvolilo državama zabrinutim za svoju sigurnost da pošu sa više poverenja na put utvrđivanja pitanja ograničenja i redukcije oružanja. Imao se osećaj da je države koje zbog toga rešuju pitanja razoružanja bez primanja obaveza koje bi utvrdile opštu sigurnost, malo po malo došli na to da se upute jednim putem kojim mogu doći do rešenja. S druge strane podvlačilo se da je u toku godina postala rta internacionalna situacija veline država poboljšana u velikoj mernoj stepenu u odnosu na prethodno doba. U ocenjivanju do koga je stepena sigurnosti država danas postevana — i da se zbog toga može očekivati saviz konferencije za razoružanje sa izvesnom nadom na uspeh.

Meutim, mezuvisnost problema sigurnosti i problema oružanja je u samoj prirodi stvari.

Poznato je, da odredbe pakta koje organizuju arbitražu i sigurnost imaju velike praznine. Protokol tako rešuje ovih dvaju pitanja skoro potpuno. Posle toga nastupa Pakt, u kome su pokušano se sa više strana da se praznine koje su ostale u Paktu popune, da se bolje garantuje sigurnost, a s druge strane da se dopune i bolje preciziraju obaveze arbitraže. U pogledu sigurnosti veliku važnost imaju poglavito regionalni ugovori, narocito Lokarno zaključen 16 oktobra 1925. koji sadrži uvek važnu garanciju između Nemačke, Belgije, Francuske, Engleske i Italije, i četiri konvencije o arbitraži između Nemačke s jedne strane i Belgije, Francuske, Poljske i

Čehoslovačke s druge strane. Pariski Pakt, poznat pod imenom Kelogovog pakta, ima veći opšti značaj. Treba napomenuti takod tako da je veći važnosti konvenciju finansijske potpore koju je primila poslednja skupština Društva Naroda. Samo ova konvencija koju je potpisalo veš 28 država i koja bi mogla igrati važnu ulogu u slučaju napada, moći ne stignuti na snagu tek posle konvencije o redukciji i ograničenju oružanja.

Ali, narocito koji su učinjeni da se poveraju izgledi na odražaje mira narocito su ostali u pitanju arbitraže. 26 septembra 1928. skupština Društva Naroda je primila „Generali akt za rešenje mirnim putem internacionalnih sukoba“. Time je stvoren jedan pravni instrument koji se može primeniti na sve države, na sve procedure, na sva srova pitanja. Generalnim aktom dispozitivne Pakta koje se odnose na rešenje mirnim putem srebno su predizbrani i dopunjeni. Za dve godine Akt je prikužio 10 potpisa među kojima tu skoro Francuske i Engleske. Naжалo, važnost Akta je osteno umanjena zbog rezerva koje je većina država učinila pri potpisivanju.

Postignuti rezultati mogu sada potpuno zadovoljiti samo one države čija internacionalna situacija nije u velikoj opasnosti. Nepotpunosti Pakta su poznate. One nepotpunosti su najviše da ograniče svoju slobodu akcije i još mane da je se potpuno liše u korist Društva Naroda, digle su se protiv uvođenja suviše preciznih obaveza. Pakt čak nema ni pretenzije da potpuno onemogući rat, on predviđa slučaj gde je rat moguć među članovima. Sem toga, čak nepotpunosti su i da je sankcija je ipšte priznat kao nedovoljna. Briđan-Kelogovom Paktu se ne može odrediti jedna istinska moralna snaga. Ali ne precizirajući čak ni to koji su ratovi stavljeni izvan zakona, ne predviđajući nikakav sistem uzajamne potpore u slučaju napada nitu kakvu sankciju za napadala, ovaj akt veš imati moć da umiri brinu svih evropskih naroda. Pitanje važne fakultativne klauzule Statuta Haškog suda i potpis Generalnog Akta imaje za celo dobar uticaj po odnose među državama. Ali, zar ne bi bilo još bolje da se, pored organizacije mirnog rešenja sukoba, predvidi i organizacija potpore i sankcija za slučajve gde bi se, u prkos preduzetih mera opševno, u slučaju razoružanja, Arbitraža, sigurnost, razoružanje u prkos nerazdvojne karike tog dobrotnog lanca koje bi, u atmosferi mira i mebusnog poverenja, povezo narode.

U takvim prilikama ne može se odrediti duh poktrvovanja zemalja koje se po svojoj geografskoj situaciji ili iz drugih razloga osećaju narocito ugroženim. Dajući svoj glas za izveštaj trehe Komisije septembra 1928. u kome se ide o danavnu situaciju, on zvalovao da se za rešenje ovog pitanja prve etape redukcije i ograničenja oružanja, one su pokazale iskrenu želju da se dođe do pozitivnih rezultata.

Projekt konvencije od 9. decembra i ako daje samo okvir jedne generalne konvencije o razoružanju, može se smatrati kao veliko delo.

Pošto se jednodušno došlo do zaključaka da je se moći pristupiti prvaj etapi realizacije, i posle uređenja tehničke osnove, saviz generalne konferencije razoružanja moglo se rešiti u celosti. Ovim su rezultate. U stvari, ova konferencija je sazvana u Jeni 2 februara 1932.

Očigledno je da je konferencija za razoružanje imati da prebrodi velikih teškoća. Treba fiksirati cifre, a to je osnovni deo

rada. On je i najteži. Najrešne države ne stvarati svoje mišljenje o toj stvari bazirajući se narocito na elementima koji se ne mogu u celosti objektivno proceniti. Najveš teškoća za ostvarenje sporazuma na konferenciji pojavnje se usled razlika u oceni na koju se može pristati a koja bi odgovarala napretima učinjenim u domenu meunarodne sigurnosti. U ovom pitanju koje se rešiti sudbinu konferencije, situacija država koje je treba da uzmu učešća u odluci najtešne je vrlo različita. Ima država koje zbog svoje internacionalne situacije, geografске i političke, smatraju da su izvan opasnosti rata koji preti drugima. Njihova prošlost odavno nije bila pomućena nikakvim ozbiljnim konfliktom i stvorila je kod njih jedne osećane sigurnosti koje kod drugih ne postoji. Sve države koje su raspoložene pružiti internacionalnih obaveza o davanju garancija koje bi, po njihovim mišljenju, malo koristile njihovoj sopstvenoj sigurnosti koja je veš dovelo velika, a koje bi ih moglo odvesti u skupe čak i opasne potpore zbog konfliktata koji ih se ne tiču mnogo. Na konferenciji 1932 jednodušno pitanje je interesovali one države, je to je razoružanje. Nemađu velikih oružanja oni imaju interes da ih i drugi reduciraju što više.

Ima država koje se osećaju jakim i dovoljno zaštićenim sadašnjom situacijom. Ove države ne žele da uzmu učešća u obavezama davanju garancija koje bi ograničile njihovu slobodu meunarodne akcije. U pitanju razoružanja, konvencije se svojom specijalnom situacijom, one narocito žele razoružanje drugo jer bi to imalo povećala njihovu sigurnost i dala bi im se mogućnost da igraju odludnu ulogu u svetskim stvarima.

Treća kategorija bi obuhvatala države kojima su ugovori miru stvorili specijalnu situaciju u pogledu oružanja. Ove države zadržavaju od konferencije za razoružanje da se jednako postupa sa svima ili generalnom nivelacijom oružanja na niže ili dozvolao da poveraju svoje naoružanje do nivoa koji bi se fiksirao za druge. One, dakle, zadržavaju situaciju koja im je suštino poboljšane situacije koja im je stvorena ugovorima za mir. Ovo je pitanje narocito i precizno tretirano u čl. 53 projekta. Sa mo, Nemačka je učinila sve rezerve i na konferenciji 1932 vje je sigurno podržavati i druge sile koje su u istoj situaciji.

Četvrta kategorija je stvorena državama koje se narocito brinu o sigurnosti i koje smatraju da postoji potpuna mezuvisnost problema sigurnosti i problema razoružanja.

Zasebnu kategoriju sačinava Sovjetska Rusija. Bilo je teško ne pozavati se na jednu Generalnu konferenciju za razoružanje i ako se unapred zna da sa njima ne može biti iskrene saradnje u cilju mira i opšte napretka i bazirane na poštovanju prava drugih. Ne treba ipak biti suviše veliki pesimista. Prethodan rad je skoro zavrišen i sve vlade, narocito evropske, svesne su da bi u danavnoj situaciji prolask konferencije za razoružanje odrazuju uzajamno poverenje i predstavljalo bi veliku opasnost za meunarodne odnose veline zemalja.

Ali, s druge strane, ne treba biti suviše veliki optimista. I ako je od neobične važnosti, generalna konferencija moći ne ostvariti samo prvaj etapu, a ova he, kao što je mudro rekao japanski delegat, „biti vrlo skromna“. U ostalom čl. 1 projekta konvencije pokazuje da je nalaznost konferencije i dalje opravdano uzajamno poverenje i predstavljalo bi veliku opasnost za meunarodne odnose veline zemalja. Ali, važno je da se konferencija ne razije bez o-

stvaranja sporazuma ciframa koje nedostaju Projektu konvencije.

Sigurnost je jedan od onih zakona koje ima priroda namče, jedinstvo duže u nekoj ili manje zajednici, u kojima je svuda organizovana jedna viša vlast koja je pronisla pravila za njihove mebusne odnose, lađuju garantuju za lišta i za stvari i preteći sankcijama protiv onih koji bi vrelali ta pravila.

Kako da ne budemo ubeđeni da he takav jedan prirodni zakon naterati narode da se sjedne na sličan način u vešim kontinentalne ili svetske zajednici u kojima he postojati jedna viša vlast koja he učiniti kraj ovom stavanju internacionalne anarhije u kome Društvo Naroda nedovoljno organizovano i bez sredstava ne stigne da uvede reda.

I taj problem razoružanja koji izaziva toliko briga vladama u stvari je jedno moćno oruđe za ostvarenje tog drugog moćnog špires problema. Jedno stvaranje velikih zajednica država. Što he više radi na rešenju pitanja razoružanja sve se više dolazi do ubeđenja da je ono nerazdvojno vezano za problem sigurnosti, a kad se predumišna potpuno i definitivno rešavanje problema sigurnosti dolazi se do zaključaka, je moći misliti na organizavne jedinstvo ovih država koji bi definitivno mogao dati garantuje sigurnosti država. Taj viši autoritet koji je stvorili države izbukao društvo iz anarhije individualnih odnosa, ova tu čula, stvorili kontinentalne i svetske zajednice, učinio kraj anarhiji koja još uvek postoji u internacionalnim odnosima.

Zato su napori učinjeni da se reši problem razoružanja sami po sebi blagovotni. I zato drugujmo problem razoružanja kao jedan od onih veline država koje imaju nisku nikad izgubili veru da ne može biti neokrivljenih prepreka, kad se tiče organizovanja i osiguravna mira u svetu.

Izaslanik Društva Naroda, **komandant Adams:**

U ime sekretarijata Društva Naroda, dao je jedan odličan izveštaj Narčna Konvencije koja je rezultat zavite šeste skupštine (1925) savetu »da učine pripreme studije sa ciljem jedne konferencije za redukciju i ograničenje oružanja.«

Članovi komisije bili su državni članovi Saveta, izvesne druge države i narocito: Austrija, Belgija, Bugarska, Finska, Holandija, Poljska, Rumunija, Jugoslavija i poše Nemačka, Sjedinjene Države, S. S. R., Argentina, Čile, Grčka i Turška, Luerg 27 država.

G. Luerg, Holandska, bio je izabran za predsednika na prvom sastanku maja meseca 1926 godine.

Na 5 sesiji savetskij plan za kompletno opšte razoružanje predloženo je a 6 sesiji je odloženo pošto je nemački delegat narodu saradnju.

Londonska navalna konferencija sastala se 31 decembra 1930 i njeni rezultati dostavljeni su komisiji koja je njeno delo dopunila decembra 1930.

Dve su tačke ostale nepotpune: prva se tiče metode primene principa ograničenja oružanja budžetskim metodom; druga, publicitet u pogledu tog ograničenja.

Jedna komisija budžetskih eksperata izradila je izveštaj metoda primene ovih principa.

Narct konvencije je samo okvir koji ima da služi kao baza za delo konferencije za razoružanje; nema potpuna ni brojeva, a od njih zavisi podatak kakve su mere za redukciju ili ograničenje do sada učinjene.

Komandant Adams je zatim rezimirao sam narct konvencije ali na žalost, mesta nam nedostaje da otštampano njegovu analizu. Molimo naše čitaoca da nabave konvenciju koja se može dobiti na francuskom

уч. Iz тих сам разloga да пре десет година напустио морнарицу да ради за мир. Пре 35 година спремао сам се за рат. Сад знам шта значи модеран рат и решен сам да спречим други.

Разлози који ме руководе ови су:

1. Потпуна бесислетност рата као начина да реши међународне размине.

2. Колосална пустош рата који се свршава у општем сиромашту, бедн, беспослиц, светској финансијској и економској депресији од које сви патимо.

3. Пустош и рушевине које производни модерни начин радовања који у овом веку мора да буде рад народа. У двадесетогодишњем рату који се завршио 1815 године енглески губитци у мртвина и рањених и болесним износили су 400 хиљада. За четири године модерног рата изгубили смо 3 милиона.

Бријан-Келоговим пактом стари свет је одустао од рата и обавезао се да своје размине решава мирним путем. Организација индустрија који ће створити то мир по решавању националних сукоба је већ одавно потпуна и министри старих послова скоро свих европских земаља једнодушно су изјавили у Женеви јануара месеца да су spremни да употребе тај инструмент израђен од Друштва Народа и да се одрекну сваке употребе силе.

Зашто онда постоје оружанја? Да ли су она још увек потребна?

Свака земља тврди да су она само за одбрану.

Ко је онда непријатељ као се сваки народ одрекне рата? Сваки народ изјављује да он није.

Општи непријатељ је страх и неповерење. Давашти међународна ситуација је пуна тешкова, али ситуација се неће побољшати повећањем оружанја. Напротив, зато што оружанје повећава страх и неповерење битно је да их треба редукирати.

Опште разоружање било би најбољи доказ искрености влада у њиховом одрицању рата. У исто време ми морамо гледати у оци старности, а факт је да потпуно разоружање неће гарантовати мир док год постоји страх и неповерење. Ми морамо чекати на морално разоружање.

Сваки народ тражи сигурност, сваки народ жели да буде слободан од опасности. Сигурности неће бити докле год сваки народ зависи сам од своје снаге. То мора проузавати текмичење у оружанју и рат. Једини пут да се добие потпуна сигурност јесте прилазак Друштву Народа у организовању и изједначавању акцију против нападача. Нападач је она земља која одбија мирно решење и прибегава сили. Та држава је општи непријатељ.

Најчисти шти Друштва Народа и његовог ауторитета јесте економске санкције. Изаолација опште непријатеља.

У процлности ми смо дефинисали патриотизам као дужност сваког појединца да брани своју земљу ако је нападнута. Нови патриотизам је дужност сваког појединца и сваког народа да помогне светској заједници ако један члан те заједнице раскине свечану обавезу и покуша да постигне своје циљеве силом оружанја.

Не може се одрицати важност опште конференције за разоружање заказане за фебруар 1932.

Циљ је остварити општу редукцију оружанја за све наоружане народе, а не повећање оружанја за народе које је Версајски Уговор разоружао. Обавеза да Немачкој да се редукција оружанја бити општа мора да се одржи.

Шта треба да тражимо? Најрт конвенције вам је објаснио командер Адамс. Ја предлажем четири просте ствари које сви ми можемо подупрети и радити на њима:

- a) Генерална буџетска редукција, т. ј. редукција у издацима за земаљско, поморску и ваздушну снагу. То је разумљиво за свакога. 25% редукције целокупних издатака треба тражити;

- b) општа редукција ратног материјала;
- v) ваздушна сила би требало да буде интернационална;

- г) стална комисија за разоружање са седиштем у Женеви.

Ситуација у овоме часу је критична и ми не смејемо попустити у нашој борби. Шта је супротност од разоружања? Повећање оружанја и рат.

Овде је један део резолуције која је се предлажати за једнодушно решење предстојећем конгресу у Пешти Интернационале Федерације за Друштво Народа:

„Федерација за Д. Н. верује да је неопходно да Друштво Народа призна званично принципи једнакости у погледу разоружања међу победеним и победилцима силама и да конференција за разоружање 1932 треба да почне да оствари једнакост“.

Евокима је рат био признат као утрнбен пут решења интернационалних сукоба. Ми сада устајемо против тога и обраћамо се омадници. Ми не примамо рат као начин за решавање сукоба; ми постављамо омадници то питање: У ма ком сукобу у који би дошла наша земља, кад Друштво Народа каже: „Стани! да ли сте spremни да помогнете Друштву Народа?“

Рат је међународна лудост и може бити извршено само интернационалним издрљем. Свет тражи вољство — један велики дух који би водио човечанство. Сви су народи породица под једним бесконачним Богом који је изнад свих религија и веровања. То би требало да сједини народе у једно братство које ће учинити крај рату. Да ли то жене очевају?

Ово је божић свет. Ми га преklinјемо да нам да мир као да он то одбија. Он не одбија. Мир је наш као га жељимо сада и у будућности. Ако јавно мишљење света тражи мир оно ће га добити. Један велики корак унапред је инститирати на редукцију оружанја. Идице натраг у ваше земље и радите на томе како пошад буџетске оубарштри, охрабристе се. Дигните очи горе на брегове. Сетите се рени: „Како су лепа трговица преко планина оних који доносе добре гласове, који објављују мир“.

О „Разоружању и безбедности“ говорила је Холандкиња Рамон Хирман:

Наоружање и беспослица изгледају у свету као две заране и скоро неизлечиве болести. Треба наћи све начине који воде оздрљеву. Што се тиче оружанја, чак и мале земље, врло пацифистичке, учествују у једним узбуњујућим делом. Швајцарска је 1929 године потрошила преко 19 милијарди швајцарских франкака, т. ј. четири пута већу суму од оне коју је Бизмарк тражио од Француске 1871., еквивалент 6.000.000 кгр. злата у Покети, кад сам напустила своју земљу, дискутовао се у парламенту о једној суми од 600.000.000 белгијских франкака за грањење утврђења дуж границе као продужење утврђења у Француској.

Трошкови у целом свету изnose 5.000.000.000 фунти за спремање новог рата, т. ј. 70% виле но у 1914 год. Све то као гаранција за сигурност и за мир! И Европа, изнурена, болна, осиромашена, са милионима беспослицара, већином у жалосном стану, налази да има право да баши више од једног милиона фунти стерлинга недељно.

Коме то дугујемо?

Један од наших доста конзерва-

тивних часописа изradio је скоро мишљење да их дугујемо „мрачним манипулацијама неких елемената у „Big Business“ и доао је „треба напастн те елементе, искористити их ако се хоће учинити од хвалења мира нешто друго него притаче речи и од вагњених тежиња ка трајном миру, друго нешто од потпуно недостижнй идеал“.

Али и тај исти „Big Business“ почиње да паати од последица својих дела!

Наша економска структура изгледа врло лошом — то се свуд признаје, покушава се да се стабилизује и уводи се најгори систем за економску будућност света, систем царинских тарифа. Непроходне ограде окољавају земље, ограде које истина произлазе из економске пресије, али које неprimетно повећавају ценају између земаља што ће, најзад, моћи изазвати страшне последице. Једна земља није више једно место које може постојати независно од осталог света, национални проблеми почињу све више бивати интернационални проблеми.

Цео свет се налази у новој ситуацији која се припрема од друге половине XIX века када су научни проналасци заменили индивидуалну иницијативу механичком методом без користи по саме раденике — напротив.

Одмах у почетку било је жртва у моралном као у материјалном погледу. Из тога произлази буђење радничке класе, буђење које се слаже истовремено са буђењем жана, већином из истих разloga. Из разloga што је реакција била последица једног неразмисљања и недостатка једног апсолутног хуманитарног осећања, могло се, одмах у почетку очекивати једно врло озбиљно развијање економске ситуације на путу ка кризи коју је рат узбуз.

За време рата индустрије су се реорганизовале да би достигле до максимума војне продукције. После примирја, енергична продукција првих потреба представила се као хитна ствар и било је рада у изобиљу за људе који се враћали са фронта. Али продукција је врло брзо постала суперпродукција, не, као у већини случајева, што није било потребе за производњом, већ зато што се није имало средстава за куповину. Велико разочарење за спекуланте!

Број пијана се смањује, фабрике се умножавају нарочито у земаљама створеним или проширеним уговорима о миру, које очевају жељу за економском независношћу. — Конкуренција цвета; производи се намножавају и осиромашене масе не могу више да купују. Дакле

— редукција продукције, отпуштање радника. Али, то није све. Рационализација се шири на неочекиване начине. Опет отпуштање радника.

Русији су потребне фабрике после увођења свога петогодишњег плана. Машине и оруба поручена су у иностранству (што за извесно време даје рада), али, да би их планирања, Русија успева да изведе различите производе по врло умереним ценама. Сједињене државе почињу да затварају своје границе тако да ова велика земља не служи за обављив Европи. Земља се поклања и почиње да даје бриге — од прилике 20 милиона беспослицара. То значи најмање 60 до 70 милиона људских живота који немају ни најпотребније ствари. Националне и општине власти организују материјалну помоћ колико је год могуће, али она је врло ограничена, јер новца нема. Говори се о великим радовима, али нема новца. Једино би једна јака и интернационална сарадња могла донети решење — фундаменталну економску реорганизацију у којој ће продукција као и разматрање питања сировина бити рационално удељена и на интернационалној бази.

Какве су прилике које би могле створити такву кооперацију? Добра воља, поверење, велики народни долазак да је свет spremан да сарађује и да се одрекне сваке мили да се обогати на рачун свог суседа било то земаља било то човека. И још, требало би имати огромне суме новца.

Шта се ради да се створи то поверење и да се има на расположење потребан новац? Не само што се стварају царинске тарифе све веће и које теже непријатељском и апсолутном раздвајању, него се стварају и војне баријере које су против сваке идеје поверења у добру вољу суседне земље и које губирају огромне суме. И све се зваља у прокос Друштва Народа, у прокос Локарна (већ скоро заборављено), у прокос факултативне клаузуле Међународног Суда у Хагу, у прокос гаранција различитих уговора, у прокос Генералног Акта о Арбитражи, а најзад, преко свог Бријан-Келоговог уговора.

Питамо се где ће нас одвести заспеленост коју је изазвао страх и неповерење! На нама је да спремимо јавно мишљење; на нама је да пробудимо свазу дужност за њену одговорност; на нама је да докажемо своју добру вољу (не само пасивну но, нарочито, активну, на нама је да изразимо своје чврсто увећење да сигурност долази само помоћу конструктивних метода а не помоћу оружанја.

Od Uredništva

Izveštavamo čitaoce **Ženskog Pokreta** da je ovo zakašnjenje lista i sažimanje brojeva došlo zbog materijalnih nemogućnosti. Najveći broj pretplatnika nije još izmirio dužnu pretplatu za 1931 godinu — zato molimo da **svako** od njih primi na sebe deo odgovornosti za ovaj poremećaj.